

”Niin laaja työn-
kuva, ettei sanoiksi
osaa pukea.”

SELVITYS LÄHIHOITAJIEN
TYÖTEHTÄVISTÄ KOTIHOIDOSSA

SUPER

**”Niin laaja työnkuva,
ettei sanoiksi osaa pukea.”**

Selvitys kotihoidossa työskentelevien
lähihoitajien työtehtävistä 2022

Sari Ilonummi

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer

Helsinki 4/2022 | Copyright © SuPer ry | Kuvat © Mostphotos sekä Minna Lyhty

www.superliitto.fi

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
KOTIHOITO	6
SELVITYKSEN TULOKSET	8
Taustamuuttajat: sukupuoli, ikä, koulutus, työnantaja, työpaikka	8
Teen vuorotyötä	10
Työpäivästäni työskentelen pääsääntöisesti yksin	10
Koen, että työni kotihoidossa on laaja-alaista	10
Ammattitaitoni vastaa kotihoidossa tarvittavaa osaamista	11
Tuen asiakkaita seuraavissa perustarpeissa	11
Lääkehoidon toteuttaminen kuuluu työhöni seuraavilta osin	12
Mitä sairaanhoidollisia tehtäviä työhösi kuuluu lääkehoidon lisäksi?	14
Kaikki ilmoitetut työtehtävät	15
Työhöni kuuluu myös	16
Mistä muista työtehtävistä haluaisit vielä kertoa?	18
Teen yhteistyötä asiakkaideni asioissa seuraavien tahojen kanssa	20
Työni edellyttää tietokoneen ja matkapuhelimen lisäksi myös muiden digilaitteiden/robottien käyttöosaamista	21
Työssäni on hallittava etäyhteyksin tehtävät käynnit	21
Onko sinulla jokin kotihoidon perustyöstä poikkeava vastuualue/työtehtävä?	22
Mikä on mielestäsi tärkein tehtäväsi kotihoidossa?	23
JOHTOPÄÄTÖKSET	24
LÄHDELUETTELO	27

JOHDANTO

Kansallinen tavoite on, että iäkäs ihminen voi asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään, jopa elämänsä loppuun asti. Kunnan on lain mukaan toteutettava iäkkään henkilön pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla.

Myös Marinin hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite, että suurin osa ikäihmisistä asuu kotona, ja kotihoidon resursseja ja laatua vahvistetaan ja omaishoitoa kehitetään. Tavoitteena on myös henkilöstön osaamisesta ja jaksamisesta huolehtiminen ja uusien työtapojen ja teknologian käyttöön ottaminen. Lisäksi hallitusohjelmatavoitteiden mukaan hoiva-alan houkuttelevuutta ja henkilökunnan saatavuutta ja osaamista tulee nostaa.

Iäkkäiden palveluiden painopiste on muuttunut ympärivuorokautisesta hoidosta kotiin annettaviin palveluihin. Palvelurakenteen keventäminen tarkoittaa sitä, että kodeissa hoidetaan yhä sairaampia ihmisiä. Kotihoidon asiakkaat tarvitsevat entistä enemmän ja moninaisempaa apua kotihoidon hoitohenkilökunnalta. Avun ja hoidettavien sairauksien kirjo on hyvin laaja.

Palvelurakenteen muutos merkitsee työntekijöiden näkökulmasta yhä laajempia ja vaativampia työnkuvia. Tämän selvityksen tarkoituksena on kuvata kotihoidon työntekijöiden tehtäväkenttää ja kotihoidon lähihoitajien laajaa ammattitaitoa. Nähdäksemme julkisessa keskustelussa ja poliittisessa päätöksenteossa ei täysin hahmotu kodeissa tehtävän hoitotyön laajuus ja merkitys kustannusrakenteelle. Tuleva hyvinvointialueille siirtyminen aiheuttaa muutoksia myös koteihin annettaviin palveluihin. Kotihoitoon annettu panos on usein myös ennaltaehkäisevää työtä, jonka rahallinen säästö on merkittävä.

Lähihoitajan työn vetovoima on laskussa. Uusimmat Valviran tilastotiedot kertovat, että alalle rekisteröityneitä on viidennes vähemmän kuin viime vuonna. Yhtenä vaikuttavana tekijänä tämän taustalla on ammatin arvostuksen lasku. Useinkaan ei tiedetä, miten ammatillisesti haastavaa ja sairaanhoidollista osaamista vaativaa lähihoitajan työ on, ja tämä näkyy erityisesti kotihoidossa.

Lähihoitajat ovat suurin kotihoidossa työskentelevä ammattiryhmä. Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer edustaa sosiaali- ja terveydenhuollon toisen asteen tutkinnon suorittaneita sekä alalle opiskelevia.

Selvityksen aineisto kerättiin 13.–30.1.2022 sähköisellä kyselylomakkeella. Kysely lähetettiin 8362 SuPerin jäsenelle, joiden työpaikaksi oli merkitty kotihoito. Vastauksia saatiin 2254 kappaletta. Vastausprosentti oli 27.

”Kotihoidossa lähihoitajan työnkuva on niin laaja, ettei sitä osaa oikein sanoiksi pukea.”

KOTIHOITO

Suomessa kotona selviytymistä tuetaan kotipalvelun ja kotisairaanhoidon palveluilla. Kunta voi yhdistää sosiaalihuoltolakiin perustuvan kotipalvelun ja terveydenhuoltolakiin perustuvan kotisairaanhoidon kotihoidoksi. Kotipalvelu tukee ja auttaa, kun asiakas tarvitsee sairauden tai alentuneen toimintakyvyn vuoksi apua kotiin selviytyäkseen arkipäivän askareista ja henkilökohtaisista toiminnoista, kuten hygienian hoitamisesta. Kotipalvelun työntekijät seuraavat myös asiakkaan vointia ja neuvovat palveluihin liittyvissä asioissa asiakkaita ja omaisia. Monissa kunnissa palveluja saa myös iltaisin ja viikonloppuisin ja yöpartiotkin ovat yleistymässä. Tukipalvelut täydentävät muuta kotipalvelua. Tukipalveluina voidaan järjestää esimerkiksi aterioiden tuominen kotiin, siivous, kylvytys ja kuljetuspalveluja. Kotisairaanhoido suorittaa asiakkaan kotona lääkärin määräämiä sairaanhoidollisia toimia, ottaa näytteitä, valvoo lääkitystä ja seuraa asiakkaan vointia. Varsin vaativaakin sairaanhoitoa, esimerkiksi saattohoitoa, voidaan järjestää kotona.

Kotihoidon asiakasmäärä ja kotihoidon tekemien käyntien määrä on kasvanut viime vuosina. Kasvun oletetaan jatkuvan nopeana myös tulevina vuosina vanhusväestön määrän noustessa. Vanhuspalvelujen tila -seurannoissa on havaittu, että kotihoidon henkilöstömäärä on viime vuosina tasaisesti kasvanut, mutta toukokuussa 2021 kasvu oli pysähtynyt.

Marraskuun 2021 kyselyssä THL pyysi kotihoidon toimintayksiköiden esihenkilöitä arvioimaan, paljonko yksikköön on tarvetta rekrytoida uusia työntekijöitä vuoteen 2023 mennessä. Toimintayksiköt arvioivat, että kotihoitoon ja tavalliseen palveluasuamiseen tarvitaan 2900 soite-koulutuksen saanutta työntekijää ja 554 muuta työntekijää lisää vakituisiin työsuhteisiin. Suurin työntekijöiden lisätarve on Helsingin alueella (266 henkilöä) sekä Pirkanmaan (234) ja Varsinais-Suomen (215) hyvinvointialueilla.

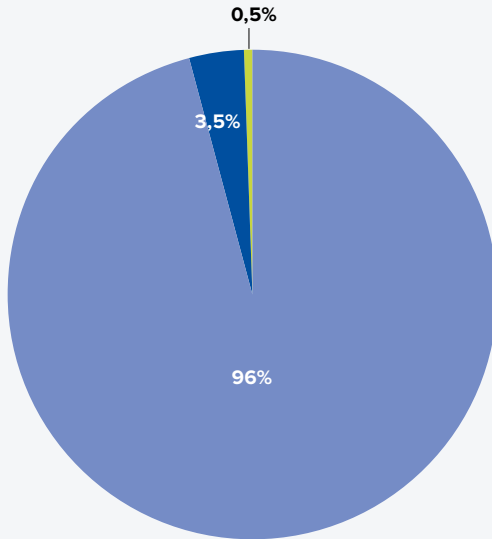
Kotihoidossa jopa joka neljäs yksikkö ilmoitti tekevänsä joka viikko töitä riittämättömällä henkilöstöllä, koska koulutettua työvoimaa ei ole saatavilla. Näin yleinen henkilöstövaje heikentää palvelun saatavuutta ja laatua tuhansilla kotihoidon asiakkailla. Asiakkaille henkilöstövaje voi näkyä kiireisinä, siirtyneinä, lyhennettyinä tai väliin jääneinä kotihoidon käynteinä. Riittämätön kotihoidon palvelu kuormittaa myös omaisia. Lisäksi riittämättömällä henkilöstöllä toimiminen voi johtaa virheiden ja vaaratilanteiden yleistymiseen. Riittämätön henkilöstö lisää vakituisen henkilöstön ylitöitä. Ylitöitä tehdään kotihoidossa selvästi ympärivuorokautista hoitoa useammin. Jopa 11 prosenttia kotihoidon yksiköistä ilmoitti, että yksikössä on tehty ylitöitä joka päivä tai lähes joka päivä. Työntekijöille jatkuvat ylityöt aiheuttavat kuormitusta ja jaksamisongelmia.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan kotihoitoon tarvitaan lisää sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä. Turvallinen hoito edellyttää henkilöstöltä riittävää sairaanhoidon osaamista.

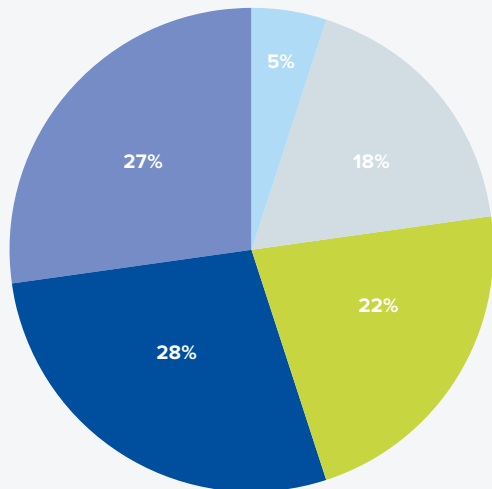
SELVITYKSEN TULOKSET

Taustamuuttajat

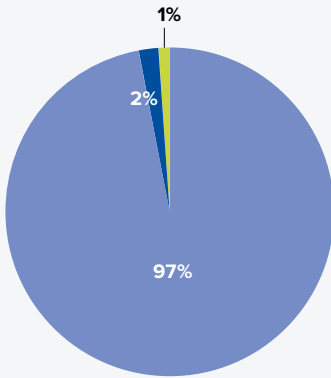
SUKUPUOLI

- Nainen
- Mies
- Muu

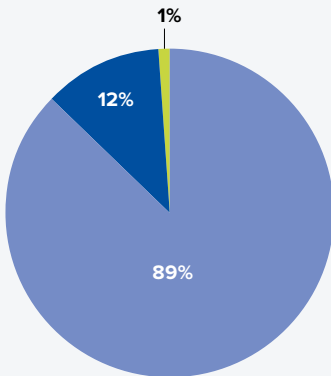
IKÄ

- alle 25 vuotta
- 26-35 vuotta
- 36-45 vuotta
- 46-55 vuotta
- yli 56 vuotta

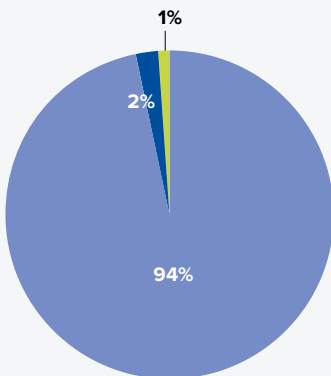
KOULUTUS

- Lähihoitaja, perushoitaja tai vastaava
- Kodinhoitaja
- Muu esim. geronomi, sairaanhoitaja, sosionomi

TYÖNANTAJA

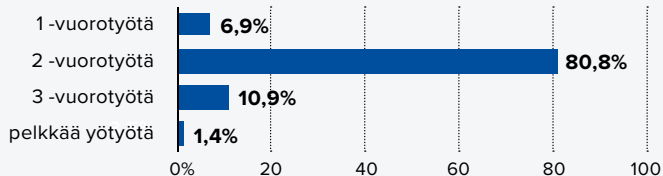
- Kunta/kaupunki/kuntayhtymä
- Yksityinen yritys/säätiö
- Oma yritys/toiminimi
- Jokin muu esim. keikkalainen

TYÖPAIKKA

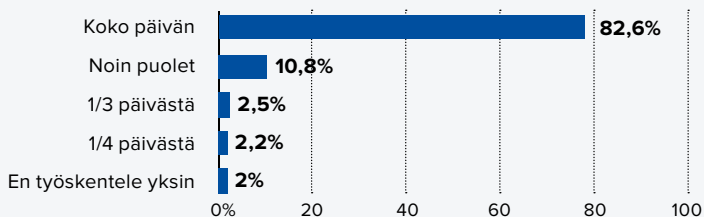
- Kotihoito
- Kotipalvelu
- Kotisairaanhoito
- Muualla, missä? esim. kotiutustiimi, kuntouttava arviointiyksikkö, akuuttikotihoito, virtuaalihoito, omaishoito, turvapalvelu

TEEN VUOROTYÖTÄ

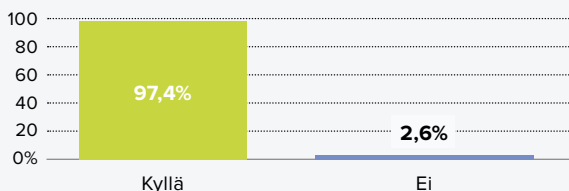
Suurin osa vastaajista kertoi tekevänsä kaksivuorotyötä, 81 % ja kolmivuorotyötä 11 %. Pelkkä yötyön tekeminen oli harvinaista.

TYÖPÄIVÄSTÄNI TYÖSKENTELEN PÄÄSÄÄNTÖISESTI YKSIIN (ILMAN TYÖKAVERIN LÄSNÄOLOA)

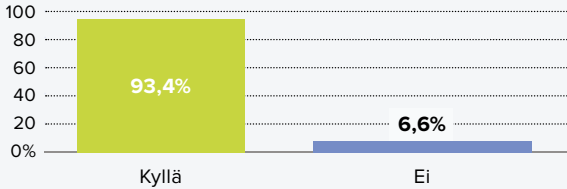
Vastaajista 83 % työskenteli koko päivän yksin ilman työkaveria. Tämä tulos on huomion arvoinen, kun tarkastellaan kotihoidossa tarvittavaa ammattitaitoa. 11 % kertoi työskentelevänsä yksin noin puolet työpäivästään. Vain 2 % ilmoitti, ettei työskentele yksin.

KOEN, ETTÄ TYÖNI KOTIHOIDOSSA ON LAAJA-ALAISTA

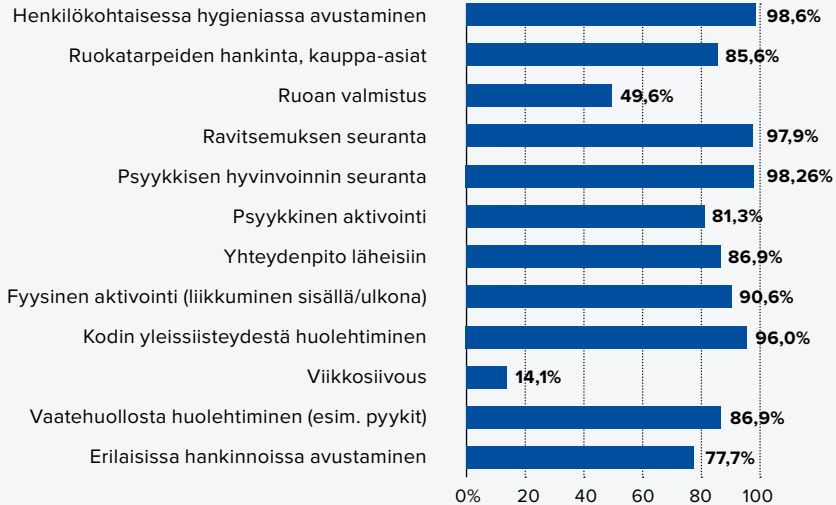
Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että työ kotihoidossa on laaja-alaista, 97 %. Tätä tulosta vahvisti myöhemmin kysyttyjen kysymysten vastaukset työnsisällöstä.

AMMATTITAITONI VASTAA KOTIHOIDOSSA TARVITTAVAA OSAAMISTA

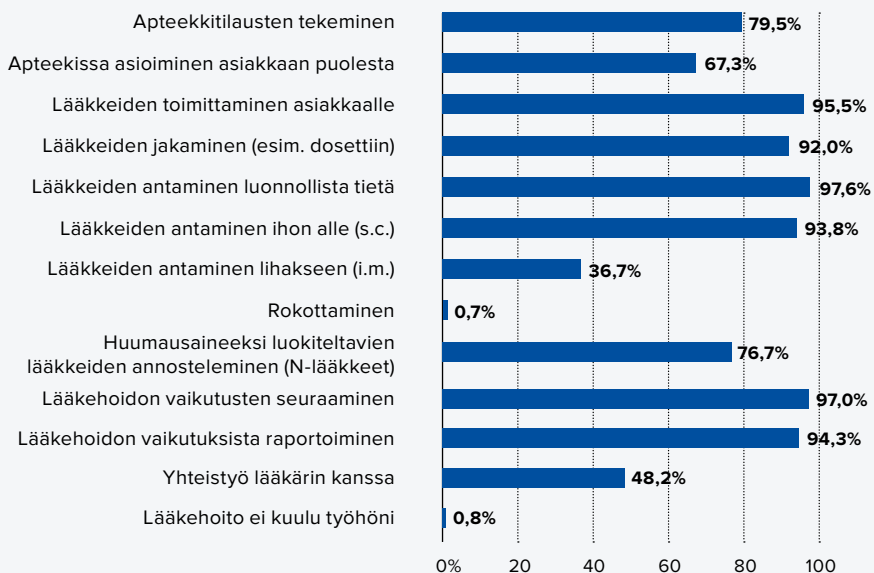
Vastaajista 93 % katsoi, että ammattitaito vastaa kotihoidossa tarvittavaa osaamista. Tämä tulos on merkittävä, kun sitä peilataan yksin työskentelyyn ja kyselyssä esiin tulleeseen kotihoidon työn laaja-alaiseen sisältöön.

TUEN ASIAKKAITA SEURAAVISSA PERUSTARPEISSA (VALITSE KAIKKI NE KOHDAT, JOTKA KOSKEVAT TYÖTÄSI)

Vastaajat kertoivat tukevansa kotihoidon asiakkaita laajasti heidän perustarpeissaan. Yli 90 % työnkuvaan kuului henkilökohtaisessa hygieniassa avustaminen, psyykkisen hyvinvoinnin ja ravitsemuksen seuranta, kodin yleissiisteydestä huolehtiminen sekä fyysinen aktivointi. Ehdotetuista vaihtoehdoista ainoastaan viikkosiivous oli harvan työtehtävä, 14 %, ja ruokaa valmisti vain puolet vastaajista.

LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMINEN KUULUU TYÖHÖNI SEURAAVILTA OSIN (VALITSE KAIKKI NE KOHDAT, JOTKA KOSKEVAT TYÖTÄSI)

Vain prosentti vastaajista ei osallistunut lääkehoidon toteuttamiseen kotihoidossa ja vain alle prosentti antoi asiakkaille rokotteita. Lääkkeitä asiakkaille luonnollista tietä antoivat lähes kaikki vastaajat, 98 %. Myös lääkkeiden toimittaminen asiakkaalle, lääkkeiden jakaminen, lääkkeiden antaminen ihon alle, lääkehoidon vaikutusten seuraaminen ja niistä raportointi oli lähes kaikkien vastaajien tehtävä. Yhteistyötä lääkärin kanssa teki 48 %.

MITÄ SAIRAAHOIDOLLISIA TEHTÄVIÄ TYÖHÖSI KUULUU LÄÄKEHOIDON LISÄKSI?

Kysymykseen vastasi 1683 vastaajaa

Yleisiä vastauksissa ilmenneitä sairaanhoidollisia tehtäviä **Vastaukset kpl**

Haavahoito	1511
Katetrointi	739
Laskimoverinäytteen ottaminen.....	276
Verenpaineen mittaus	227
PEG-ravitseminen ja hoito.....	211
Verensokerin mittaus.....	184
Avanteen hoito.....	169
Tukisukkien pukeminen/puristussiteiden sidonta.....	82
Ompeleiden / hakasten poisto.....	64
Virtsanäytteen otto	54
Trakeostomian hoito.....	53
Korvien huuhtelu	51
Dreenin huuhtelu.....	37
Saattohoito.....	36
Munuaiskatetrin huuhtelu.....	26
Kotidialyysi	23

KAIKKI ILMOITETUT TYÖTEHTÄVÄT

- Akuutin hoidontarpeen arviointi/ambulanssin hälytys
- Alkometrimittaus
- Annosjakelupussien tilaus, tarkistus, lataaminen lääke-robottiin, lääkemuuokset
- Apuvälineiden tarpeen kartoitus, hankinta, käytön opastus, vaihto
- Arviointi; elintoiminnot, terveydentila, hoitovaste, reagointi muutoksiin
- Asentohoito esim. vuodepotilaat
- Asiakkaaseen kohdistuvien riskien arviointi
- Avanhoidot
- Bakteeriviljelyn ottaminen haavasta
- CERAD-testit
- Comprilanian sidonta/tukisukkien laitto
- Covid-näytteenotto
- Cpap-hoito
- CRP-pikamittaukset
- Cystofix-letkун huuhtominen, pussin vaihtaminen, juuren hoitaminen, ballongin veden vaihtaminen
- Diabeteksen kokonaisvaltainen hoito ja seuranta
- Dialyysihoidot kotona
- Dreenien huuhtelu/tyhjennys
- Duodopa-pumpun käyttö
- Ekg:n ottaminen
- Ensiavun antaminen
- Haavahoidot mm. säärihaavat, painehaavaumat, leikkaushaavat, palovammat
- Haavojen alipaineimuhoito
- Hakasten tai ompeleiden poisto
- Hapen antaminen ja siihen liittyvien tarvikkeiden huolto
- Happisaturaation seuraaminen
- Hemoglobiinin mittaaminen
- Hengityskoneen käyttäminen
- Hierominen
- Hoidon tarpeen arviointi
- Hoitosuunnitelman tekeminen
- Hoitotarvikkeiden tilaukset
- Hoitotarvikejakelu
- Ihon hoito
- Imun käyttö
- Injektiot
- INR-kontrollit pikamittarilla + Marevanien jakaminen
- Katetriin huuhtelu
- Katetrointi (kerta- ja kestokatetreilla)
- Kipupumpun käyttö
- Kirjaaminen
- Kivunhoito
- Korvahuuhtelu
- Kotiutusprosessi
- Kuntoutukseen liittyvät asiat
- Kuulokojeen huolto
- Kuolemaan liittyvät asiat; omaiset, viranomaiset
- Kyretointi
- Laboratorionäytteiden vieni laboratorioon
- Laskimoverinäytteiden ottaminen
- Leikkaukseen valmistaminen
- Libre-sensorien vaihto
- Lämmön mittaaminen
- Lääkehoito
- Lääkäri; yhteydenotot, kotikäynnit, vastaanotto-käynnit, avustaminen esim. koepalan ottaminen
- Lääkesumuttimen käyttö
- MMSE-testit
- MRSA-näytteiden ottaminen
- Munuaiskatetriin huuhteleminen (nefrostooma)
- Navina-laitteen käyttö
- Nenä-mahaletku; ravitse-mus, lääkkeet, huoltaminen
- Nestelistat
- Neuvonta; asiakkaat, omaiset
- Neuvottelut
- Painon seuranta
- Painehaavaumien ehkäisy
- Palliatiivinen hoito
- PEG-letku; ravitsemus, lääkkeet, puhdistus
- Peräruiskeiden antaminen
- Pleuradreenityhjennykset ja hoito
- PLV-näytteiden ottaminen
- Psykkisessä hyvinvoinnista huolehtiminen
- Psykkiset sairaudet; asiakkaan tukeminen, lääkahoito
- Pulssin mittaaminen ja seuranta
- RAI-arviointi
- Raportointi
- Rasvaus
- Reseptien uusiminen lääkärillä
- Residuaalimittaus
- Saattohoito
- Sappitiehydreerien huuhtelu
- Suolihuuhdeltu
- Suonensisäinen nestehoito
- Trakeostomian hoito; imu, höyry, puhdistus/vaihto
- Turvotusten seuranta
- Ulostenäytteiden otto
- Urinaalin laitto
- Vatsakalvodialyysi
- Verenpaineen mittaaminen ja seuranta
- Verensokerin mittaaminen ja seuranta
- Väliarvioinnit
- Yleistilan seuranta

TYÖHÖNI KUULUU MYÖS (VALITSE KAIKKI NE KOHDAT, JOTKA KOSKEVAT TYÖTÄSI)

Vastaajista yli 90 prosenttia kertoi, että edellä annetuista vaihtoehdoista heidän työhönsä kuului asiakkaiden lähettäminen sairaalaan ja vastaanottaminen sairaalasta sekä uusien työntekijöiden perehdyttäminen. Yli 80 %:lla työhön kuului myös opiskelijoiden ohjaamista, omaisten tukemista, palvelu- ja hoitosuunnitelmien tekemistä ja päivittämistä sekä RAI-toimintakykyarviointien tekemistä.

Yli puolet kertoi työssään osallistuvansa hoitoneuvotteluihin, asioivansa laboratoriossa, hakevansa etuuksia asiakkailleen, vastaavansa turvapuhelimeen ja tekevänsä siitä johtuvia käyntejä. Yli neljännes osallistui sijaisten hankintaan. Vastasta 29 %:lla työhön sisältyy etähoivakäyntejä.

MISTÄ MUISTA TYÖTEHTÄVISTÄ HALUAISIT VIELÄ KERTOA?

Kysymykseen vastasi 677 vastaajaa

”Kotihoitossa pitää osata soveltaa ja keksiä, kuinka tilanteet ratkaistaan silloin, kun pitää pärjätä sillä, mitä kotona on ja sieltä sattuu löytymään. Luovuus kukoistaa, miten asiakas suihkutetaan puutteellisissa oloissa tai saadaan valaistus taskulampulla suunnattua haavanhoitoa varten.

Olemme myös erittäin kekseliäitä, kun pitää laittaa aikataulut lennosta uusiksi tien päällä.”

”Papin työtä emme vielä tee, mutta kaikki muut ammattikunnat melkein. Sähkömiehestä talonmieheen ja putkimieheen. Kokista siivoojaan ja parturiin.”

”Kotihoitoon kuuluu kaikki, mikä liittyy kotona asumiseen. Kaikilla asiakkaila ei ole omaisia.”

”Lähellä olo ja ihmisen kohtaaminen on kaikista tärkeimpiä.”

- Arkikuntoutus
- Asiakkaan avustaminen taksiin ja kotiuttaminen esim. sairaalasta
- Asiakkaan etsinnät, jos katoaa
- Asiakkaan kodin lämmitys talvella, viilennys kesällä
- Asiakkaan ohjeistaminen yhteydenotossa eri viranomaisiin tai muihin tahoihin
- Asiakkaan postin tuonti ja vienti
- Asiakkaan päiväkeskukseen lähettäminen ja vastaanotto
- Asiakkaan vaatekaapin siivoaminen, että sieltä löytää jotain
- Ateriatilausten tekeminen
- Avainten hallinta
- Digitaalisista laitteista huolehtiminen mm. puhelimet ja tablet-tietokoneet
- Ennakoimattomat kotikäynnit, joista ensihoito ilmoittaa
- Etähoivan organisointi
- Etuuksien hakeminen esim. Kela
- HaiPro-ilmoitusten tekeminen
- Hoitoneuvotteluihin osallistuminen sairaalassa
- Hoitotarvikkeiden ja -välineiden toimivuuden, päiväysten ja riittävyyden tarkkailu sekä uusien tilaaminen
- asiakkaan kotona ja toimistolla
- Huoli-ilmoitusten tekeminen
- Hälytyksiin vastaaminen; turvaranneke, ovihälytyn
- Intervallijaksojen varaaminen
- Jalkahoitajan, parturin, siivoojan tilaaminen ja sisälle pääsystä huolehtiminen
- Jumppakäynnit
- Kasvien leikkaaminen (päästäkseen ovesta sisälle)
- Kauppatilausten tekeminen
- Kellojen kääntäminen
- Kodin turvallisuudesta huolehtiminen
- Kodinhoidolliset työt
- Korona-aikana paljon desinfiomista
- Koronaneuvonta
- Koulutuksiin osallistuminen
- Kulttuurien opettelu
- Kuntoutus leikkausten ja vammojen jälkeen
- Lamppujen vaihto
- Laskujen lähettäminen kuvana omaiselle, joka hoitaa ne
- Lehtitilausten peruminen
- Lemmikkien hoitaminen ja hoitopaikan etsiminen tarvittaessa
- Liikkumissopimuksen tekeminen
- Loka-auton tilaaminen

- Lomakkeiden tulostaminen, asiakirjojen toimittaminen asiakkaille ja allekirjoituksen huolehtiminen esim. apteekkiasiakirjat
- Lumityöt
- Maksukuorien vieni pankkiin
- Ohjeiden päivittäminen
- Omahoitajuus/vastuuhoidajuus
- Omaishoitajien tukeminen
- Omaisille ilmoittaminen asiakkaan tarpeista esim. vaatteet, rahat, lämmitys ja kodin elektroniikan vioista
- Omien työvuorojen suunnitteleminen
- Oman turvallisuuden huomioiminen mm. väkivallanuhka, vartijan kanssa käynnistä sopiminen
- Opiskelijoiden ohjaaminen ja arviointi, yhteys oppilaitoksiin
- Ovien avaaminen postille, vapaehoitosille, hoiva-avustajille, asentajille
- Ovihälyttimien asentaminen
- Palavereihin osallistuminen
- Paloturvallisuuden varmistaminen
- Parestojen vaihtaminen
- Palveluiden varaaminen ja peruminen
- Parisuhdeneuvonta
- Parityöskentely
- Petivaatteiden vaihto
- Pienet korjaustyöt
- Pihan hiekoittaminen
- Postaukset sosiaaliseen mediaan
- Postin lukemisen avustaminen
- Puhelimesta jonottaminen (taksikeskus, Kela, talonmies, sairaala, pankki)
- Puheluiden hoitaminen (omaiset, sairaala, viranomaiset, kollegat, sijaisten neuvominen)
- Puiden pilkkominen, kantaminen sisään ja tulen sytyttäminen
- Puusaunan lämmittäminen
- Pyykinpesu
- Pyykkien pesulaan vieminen ja hakeminen
- Roskien vieminen
- Saattajien tilaaminen
- Saunottaminen kunnan saunalla
- Siirtymät asiakkaan luota toiselle
- Sosiaalipäivystyksestä vastaaminen yöaikaan
- Sulakkeiden vaihtaminen ja poistaminen lääkärin luvalla
- Sähkölukkojen organisoiminen
- Sähköpostit
- Taksien tilaus
- Tarvittaessa asiakkaalle hankitaan esim. vaatteita, kahvinkeitin, televisio ym. tarpeellista
- Tarvittaessa lääkkeiden, vaippojen tms. täydennysvienti asiakkaalle vuorohoitajaksolle
- Televisiokanavien etsiminen
- Tiedon siirto seuraavalle vuorolle tai sairaanhoitajalle
- Tietohallintoon liittyvät asiat (Apotti)
- Toimiston siivous
- Tuholaistorjuntaa; muurahaiset, hiirenloukkujen vaurio ja tyhjennys
- Tukipalvelujen käynnistäminen
- Turvapuhelien ja ovihälyttimien asennus
- Työautosta huolehtiminen; siisteys, tankkaus, tuulilasipesunesteen lisääminen, huollon tilaaminen, rengaspaineiden ja öljyjen tarkistaminen, vieminen renkaiden vaihtoon ja katsastukseen
- Työnjako, optimointi
- Työvaatteista huolehtiminen
- Vainajan kohtaaminen ja valmisteleminen kuljetukseen
- Veden lämmitys
- Viemärin avaaminen
- Viikko-ohjelmien tekeminen
- Viriketoiminnan ohjaaminen
- Vuorovastaavan työt
- Yöllä tehostetun palveluasumisen yöhoitajan auttaminen
- Öljylämmityksen öljyn tilaaminen

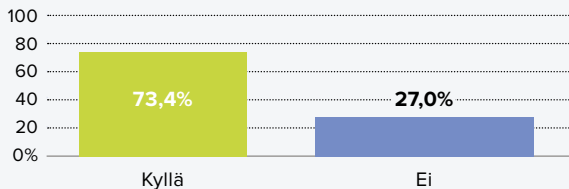
TEEN YHTEISTYÖTÄ ASIAKKaidEN ASIoiSSA SEURAAVIEN TAHOJEN KANSSA (KERRO KEIDEN)

Kysymykseen vastasi 1300 vastaajaa

112	Lääkäri	Sähkömies
A-klinikka	Maistraatti	Sähköyhtiö
Apteekki	Mielenterveyspalvelut	Taksi/Kela-taksi
Apuvälinelainaamo	Muistihoitaja	Taloushallinto
Asiakasohjaaja	Muistipoliklinikka	Taloyhtiö
Ateriapalvelu/keskuskeittiö	Naapurit	Tavaroiden toimittajat
Diabeteshoitaja	Oikeusaputoimisto	Tehostettu
Edunvalvojat	Oma kotihoidon tiimi/ kollegat	palveluasuminen
Eläinlääkäri/eläinsuojelu	Omaiset/läheiset ystävät	Teiden auraajat
Erikoissairaanhoidon poliklinikat	Omaishoitajat	Toimintaterapia
Erikoissairaanhoito	Palliatiivinen	Turvapuhelin keskus
Etähoivayksikkö	kotisairaanhoito	Turvatiimi/vartiointiliike
Fysioterapia/kuntoutustiimi	Palvelubussinkuljettaja	Työjärjestelijät/ toiminnanohjaus
Geriatrinen keskus	Palveluvastaava/ Palveluneuvoja/SAS-hoitaja	Työsuojelu
Haavahoitaja	Pankki	Työtoiminta
Hammaslääkäri	Parturi/Kampaaja	Vammaispalvelut
Hautaus toimisto	Pelastuslaitos	Vapaaehtoistyöntekijät/ -järjestöt
Henkilökohtaiset avustajat	Pesula	Verotoimisto
Hieroja	Poliisi	Virtuaalihoito
Hoitotarvikejakelu	Posti	Yksityiset kotihoidon/ kotipalvelun
Intervallihoitopaikat	Psykiatrinen sairaanhoitaja	palveluntuottajat
Isännöitsijä	Puhelinmyyjät	Yöpartio
Jalkahoitaja	Puhelinyhtiöt	Öljy-yhtiö
Jätehuolto	Puheterapeutti	
Kauppa verkkokauppa	Putkimies	
Kela	Päivätoiminta	
Keskusvarasto	Ravitsemusterapeutti	
Kiinteistöhuolto	Röntgen	
Kirjasto	Saattajapalvelu	
Korjaajat	Saattohoitokoti	
Kotisairaala	Sairaalan/terveys- keskuksen päivystys	
Kotiutushoitaja/kotiutustiimi	Sairaalaosastot	
Kriisiasumisyksikkö	Seurakunta/diakoni	
Kukkakauppa	Siivouspalvelu	
Kuntoutusyksikkö	Sosiaalipäivystys	
Kuulohuolto	Sosiaalitoimi	
Kylvetyspalvelu	Sähkölukkojen asentajat	
Laboratorio		
Liikuntatoimi		

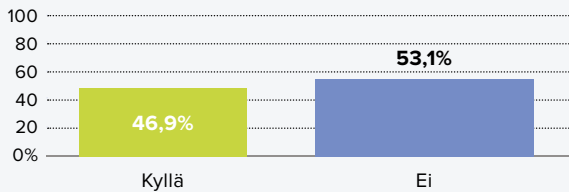

TYÖNI EDELLYTTÄÄ TIETOKONEEN JA MATKAPUHELIMEN LISÄKSI MYÖS MUIDEN DIGILAITTEIDEN/ROBOTTIEN KÄYTTÖOSAAMISTA

73 % vastaajista kertoi, että työ edellytti digilaitteiden tai robottien käyttöosaamista. Yli neljännes ilmoitti, ettei heidän työnsä sitä edellyttä.

TYÖSSÄNI ON HALLITTAVA ETÄYHTEYKSIIN TEHTÄVÄT KÄYNNIT

Etäyhteyksiin tehtävät käynnit tuli hallita vastaajista 47 % työssä. Yli puolet vastasi, ettei heidän tarvitse hallita etäkäyntejä.

ONKO SINULLA JOKIN KOTIHOIDON PERUSTYÖSTÄ POIKKEAVA VASTUUALUE/TYÖTEHTÄVÄ?

Kysymykseen vastasi 926 vastaajaa eli 41 % ilmoitti, että heillä on jokin perustyöstä poikkeava lisävastuutehtävä.

- Apottitukihenkilö
- Arkistonhoito
- Autovastaava
- Avannehoitaja/Avannevastaava
- Ergonomia vastaava
- Esimies/vastaava ohjaaja
- Evondos-pääkäyttäjät
- Haavahoitovastaava
- Henkilökunnan koulutusvastaava
- Hoitotarviketilaukset
- Hus logistiikka tilaukset
- Hälytysten seuraaminen ja niiden raportointi hoitajille
- Infektioitiimin jäsen
- Kinestetiikka
- Kirjaamisvastaava
- Kontinenssihoitaja
- Kotihoidon optimointi ja työnjako
- Kotihoidon tiiminvetäjä
- Kotikuntoutus/Kuntoutusvastaava
- Kuuloyhdyshenkilö
- Laatu vastaava
- Laitevastaava; verensokeri mittarit, INR-mittarit niiden käyttökoulutus ja huollot sekä muut toimenpiteet
- Laukkuvastaava
- Lifecare- ja Hiikka-ohjelmien tukikäyttäjät
- Liikkumissopimuksista vastaaminen
- Love-näyttöjen vastaanotto
- Luottamusmies
- Lääkeautomaattien käyttö ja käytön opastaminen
- Lääkevastaava, lääkepumpun letkujen korjaaminen
- Metsäpolku-vastaava
- Mobiilitukihenkilö
- Muistivastaava
- Mukana-tukihenkilö
- Omni360-järjestelmään perehdyttäminen
- Opiskelijan ohjaus/näytön vastaanotto
- Opiskelijavastaava
- Palvelupäätösten mukaisten tuntien seuraaminen/toteutuminen
- Pegasos vastaava
- Perehdytyskansion ylläpito
- Päihdetyön vastaava
- Päivätoiminnan pitäminen
- Pääluottamusmies
- RAI-avainosaaja
- Hoito- ja palvelusuunnitelma (Hopasu)-vastaava
- Ravitsemusvastaava
- Sometilien päivitykset
- Suvanto-laitteiden käyttöönotto ja lainaaminen
- Sähkölukkojen hankinta prosessi asiakkaalle. Asiakasavainten koodaus ym. teknistä osaamisaluetta
- Tarvikevaraston investointi
- Teknologiaavastaava; tilaukset sähkölukkoihin, kartoitan, ketkä olisivat hyviä kuvapuhelin/lääkeautomaatti asiakkaita
- Tiedotusvastaava
- Tiimivastaava
- Toimiston ekotukihenkilö
- Toimistovastaava
- Turvallisuusvastaava
- Turvapuhelinvastaava.
- Työhyvinvointivastaava
- Työnjako koko kotihoidon henkilöstölle
- Työsuojeluasiamies/Työsuojeluvaltuutettu
- Työvaatevastaava
- Uudet turvapuhelinasiakkuudet, turvapuhelinten tilaus ja asennus (mukaan lukien lisälaitteet esim. ovihälytin, GPS-kello, savu- ja häikälyttimet) sekä turvapuhelinten huollot/korjaukset vikatilanteissa
- Vaippavastaava
- Varatyönjakaja
- Vastuutallentaja
- VideoVisitin pääkäyttäjät

MIKÄ ON MIELESTÄSI TÄRKEIN TEHTÄVÄSI KOTIHOIDOSSA?

Kysymykseen vastasi 1602 vastaajaa. Vastauksissa tärkeimmäksi tehtäväksi nousi asiakas ja hänen kokonaisvaltainen huomioimisensa.

Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja sairauksien hoitaminen nähtiin keskeisiksi tehtäviksi, jotta asiakkaalla olisi mahdollisuus asua kotona.

Asiakkaan kohtaaminen, kuunteleminen, näkeminen, kunnioittaminen ja yksilöllisen elämän ymmärtäminen toistui lähes kaikissa vastauksissa.

Ohjaaminen, tukeminen, auttaminen, huolehtiminen, hoitaminen, turvaaminen, kannustaminen, seuraaminen ja tarpeisiin vastaaminen olivat niin ikään paljon käytettyjä sanoja. Useassa vastauksessa kerrottiin, että aikaa laadukkaaseen kohtaamiseen ja hoitoon oli liian vähän.

”Varmistaa, että asiakkaalla on turvallista asua kotona ja että hän tuntee olevansa arvokas ihminen, kokee olevansa itse elämänsä ohjaksissa ja löytää päivistä mielekkyyttä.”

”Tehdään asiakkaan päivästä paras mahdollinen versio.”

”Mahdollistaa niiden ihmisten kotona pärjääminen, joiden itsestä huolehtimisen kyky on syytä tai toisesta hetkellisesti tai pysyvästi heikentynyt. Mahdollistaa heille turvallinen ja mielekäs elämä omassa kodissa.”

”Hyvän mielen vieminen ja arvokas kohtaaminen.”

”Turvata kotona pärjääminen arjessa sekä eri sairauksien kanssa niin että asiakkaalla on turvallinen ja hyvä olla kotona sekä mielekäs elämä.”

”Hoitaa asiakasta hyvin ja ihmisarvoisesti, kunnioittaa asiakkaan omia toiveita.”

”Asiakkaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitäminen tai parantaminen.”

”Että asiakas saa elää mahdollisimman normaalia elämää kotona.”

”Useille asiakkaille on kultaakin arvokkaampaa, että saa olla hetken rauhassa toisen seurassa.”

”Asiakkaan aito kohtaaminen ja hänen tarpeisiinsa vastaaminen.”

”Ottaa kontrolli kaaoksesta ja pitää homma ihmiskeskeisenä. Ei kukaan halua tuntea olevansa yksi ratas huonosti kampeavassa sosiaalikonsteistossa vanhalla iällään.”

”Varmistaa ihmisen mahdollisimman laadukas ja kodikas elämä olemalla empaattinen ja kuunnella asiakkaan kuulumiset aina ystävällisesti.”

”Tärkeintä on muistaa olla ihminen ihmiselle. Monelle asiakkaalle kotihoitaja voi olla päivän ainoa sosiaalinen kontakti. Haluan omalta osaltani tuoda merkitystä asiakkaan elämään mahdollisuuksien mukaan.”

JOHTOPÄÄTÖKSET

Lähihoitajat ovat kotihoidon suurin ammattiryhmä, 74 % (THL 2022). Heidän ammattitaidollaan on keskeinen merkitys kotihoito-organisaation toimivuuteen ja asiakkaiden saamaan hoitoon sekä elämän laatuun. Lähihoitajan työllä on myös taloudellinen merkitys. Kun asiakas saa ammattitaitoisen hoidon kotona, yhteiskunta säästää sairaalahoidon ja hoiva-asumisen kustannuksissa.

Lähihoitajien työnkuva kotihoidossa on erittäin laaja. Kotihoidossa työskennellään pääsääntöisesti koko työvuoro yksin (83 %), mikä korostaa arviointiosaamista sekä muita ammattitaitovaatimuksia. Työn suunnittelusta huolimatta asiakkaan kotona saattaa odottaa mitä tahansa, johon työntekijän on osattava reagoida ammattitaitoisesti.

Lähihoitajat vastaavat asiakkaiden perustarpeisiin, kuten henkilökohtaisen hygienian hoitoon, ravitsemukseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, monesta tulokulmasta: suunnittelu, hankinnat, toteutus, arviointi, seuranta, tiedon välittäminen ja kirjaaminen.

Lääkehoito on olennainen osa lähihoitajan työtä kotihoidossa. Kun tarkastellaan vastaajien ilmoittamia muita sairaanhoidollisia tehtäviä, voidaan todeta, että kotona hoidettavilla asiakkailla on hyvin laaja kirjo sairauksia ja että kotona pystytään toteuttamaan paljon

sairaanhoidollisia tehtäviä. Monia kotihoidon asiakkaita olisi aiemmin hoidettu joko sairaalassa tai terveyskeskuksessa. Muistisairaiden asiakkaiden avuntarvetta ei kyselyssä kartoitettu, mutta tilastoista tiedetään, että muistisairaiden määrä kotihoidossa on suuri. Myös avovastauksissa ilmenneet ”kadonneiden etsiminen” ja ”sulakkeiden irrottaminen lääkärin luvalla”, viittaavat muistisairaiden kotihoitoon.

Vastausten perusteella kotona hoidetaan monisairaita ihmisiä. Huomioitavaa on, että tästä huolimatta lähes kaikki vastaajat (93 %) oli sitä mieltä, että heidän ammattitaitonsa vastaa kotihoidossa tarvittavaa osaamista.

Kotihoidon työ edellyttää entistä useammin tietokoneen ja matkapuhelimen lisäksi myös muiden digi- ja älylaitteiden käyttöosaamista. Näitä ovat esimerkiksi lääkerobotin käyttö sekä etäyhteyskäyntien hallitseminen. Lisäksi asiakkaiden kodin laitteiden käyttö on päivittäistä, esimerkiksi matkapuhelimien päivitysten asentamista ja televisiokanavien etsintää.

Lähihoitajien työhön kotihoidossa sisältyy myös tehtäviä, jotka lähihoitajien mielestä kuuluisivat ammatillisesti muiden tehtäväksi ja jotka vievät aikaa itse asiakastyöltä. Vastauksissa korostui erityisesti työauton huoltoon liittyvät tehtävät, kuten huollon tilaaminen, renkaiden vaihtoon vieminen ja auton siivoaminen. Lähihoitajat tekevät myös asiakkaiden kodin huoltotöitä, muun muassa lumityöt, viemärin aukaisu, poltto-
puiden tekeminen ja puulämmitys. Tekemättä jättäminen ei ole vaihtoehto, kun asiakkaalla ei ole läheisiä ja tilanne on akuutti.

Vastaajien mielestä heidän tärkein tehtävänsä kotihoidossa on asiakkaiden hyvinvoinnin ylläpitäminen ja sairauksien hoitaminen, jotta asiakkailla olisi mahdollisuus asua kotona. Tärkeää on myös normaalin elämän mahdollistaminen. Vastauksista huokui empatia asiakkaita kohtaan.

Kotihoidon työhön kuuluu paljon tehtäviä, jotka suoritetaan asiakkaan kodin ulkopuolella. Lähihoitajat tekevät lisäksi yhteistyötä lukuisien tahojen kanssa. Nämä tehtävät

ja yhteistyöt on suunniteltava työntekijöiden työaikaan niin, että ne eivät heikennä laadullisesti asiakaskäyntejä. Useiden tehtävien tekemiseen ei ole varattu lainkaan aikaa eivätkä ne kerrytä välitöntä työaikaakaan asiakkaan luona. Tämä aiheuttaa työntekijöiden ja työnantajien välille väärinkäsityksiä työajan käytöstä, jos työnantajat seuraavat aktiivisesti vain välittömän työajan prosentteja. Kaikki kotihoidossa tehtävä työ, niin välillinen kuin välitön, on saatava näkyväksi.

Tämän selvityksen tulokset antavat vahvan signaalin siitä, että kotihoidon työntekijän on oltava koulutukseltaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö. Lähihoitajan työn painopiste on asiakkaiden hoidon tarpeiden lisääntyessä entistä enemmän sairaanhoidollisissa tehtävissä. Lähihoitajalla on ammattitaito, jota tarvitaan jokaisella käynnillä, kun arvioidaan asiakkaan vointia ja reagoidaan havaintoihin oikea-aikaisesti. Yksin työskentelyssä korostuu myös kielitaidon merkitys. Mikäli kotihoidon asiakaskäynneillä työskentelisi muitakin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä, heidän tehtävänsä on toimia ammattihenkilön työparina.

Työn monipuolisuus on yksi kotihoidon vetovoimatekijöistä. Muutamissa vastauksissa todettiin, että lähihoitajan ammattitaidon käyttöä oli rajattu sairaanhoidollisten tehtävien osalta. Tämä on ristiriidassa kyselyn tulosten kanssa, joiden perusteella lähihoitajien välitön hoitotyö kohdistuu suurimmaksi osaksi juuri näihin sairaanhoidollisiin tehtäviin. Lähihoitajien ammattitaidon rajaaminen ei ole tarkoituksenmukaista eikä taloudellisesti perusteltua. Asiakkailta on luonnollisesti paljon enemmän muitakin kuin sairaanhoidollisia tarpeita, mutta näitä on jouduttu priorisoimaan säästöjen, resurssipulan sekä poliittisten päätösten vuoksi.

Kotihoito tarvitsee edelleen kehittämistä muun muassa työntekijöiden tehtäväkuvien, työn organisoinnin sekä työtehtävien läpinäkyvyyden osalta. Edellä mainituilla on vaikutus myös kotihoidon työntekijöiden veto- ja pitovoimaan. Tulevilla hyvinvointialueilla kotihoidon merkitys on suuri, ja alueilla on syytä tarttua kotihoidon kehittämistyöhön aikaleimatta.

Tämän selvitys tuo esille lähihoitajien laajan ammattitaidon. Selvityksen esille tuomaa lähihoitajien ammattitaidon laaja-alaisuutta ja sairaanhoidollista osaamista olisi hyödynnettävä nykyistä paremmin kaikkialla sosiaali- ja terveydenhuollossa.

LÄHDELUETTELO

STM, Sosiaali- ja terveysministeriö. Kotihoito. Verkkosivut.

<https://stm.fi/kotihoito-kotipalvelut>

Luettu 16.3.2022

THL, Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.

Tutkimuksesta tiiviisti 4/2022. Verkkojulkaisu.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143733/URN_ISBN_978-952-343-813-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 16.3.2022

TYÖTÄ LÄHELLÄ IHMISTÄ

SuPer on Suomen suurin sosiaali- ja terveystalouden sekä kasvatusalan toisen asteen tutkinnon suorittaneiden ja aloille opiskelevien ammattiliitto.

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO SUPER RY

Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki

puh. 09 2727 910

faksi 09 2727 9120

www.superliitto.fi

www.superlehti.fi

superliitto

SUPER